

ÜRETİMİN YARISINI EÜAŞ KARŞILIYOR

Sefer BÜTÜN - EÜAŞ Genel Müdürü

Üretim Faaliyetlerimiz

2006 yılsonu itibariyle ülkemizin kurulu gücü 40 bin 280 megavatır. Şirketimiz 23 bin 714 megavat kurulu gücü ile Türkiye kurulu gücünün yüzde 58.7'sine sahip bulunmaktadır. Yaklaşık 173 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşmesi beklenen Türkiye elektrik enerjisi üretiminin yüzde 48'ini (84 milyar kilovatsaat) karşılamaktadır. Şirketimiz, elektrik üretimi faaliyetlerini, 719'u merkezde olmak üzere 13 bin 184 çalışanı ile sürdürmektedir.

Şirketimiz, 2006 yılı itibariyle, toplam 11 bin 159 megavat kurulu güce sahip 109 adet hidroelektrik santrale sahip bulunmaktadır. Bu toplam kurulu gücümüzün yüzde 47'sine karşılık gelmektedir. Ayrıca şirketimizin toplam 12 bin 555 megavat elektrik kurulu gücüne sahip 20 adet de termik santrali bulunmaktadır.

EÜAŞ 2006 yılında, daha önceki yıllarda olduğu gibi üretim ve kapasitesini geliştirmek için büyük çaba sarf etmiştir. Bu çabaların sonucundan 2003 yılında 20 bin 150 megavat olan kurulu güç, 2006 yılında yüzde 17'lik bir artışla 23 bin 714 megavat düzeyine yükselmiştir. Bunu üretim artışı da takip etmiş ve 2003'de 60.5 milyar kilovatsaat olan toplam üretim, 2006 yılında yüzde 39 artarak yaklaşık 84 milyar kilovatsaat düzeylerine çıkmıştır. 2005 yılına göre üretim artışı ise yüzde 14 civarındadır. 2006 üretim programımıza göre, üretimde fiili gerçekleşme oranının yüzde 105 civarında gerçekleşmesi beklenmektedir.

Şirketimiz yerli kaynak kullanımına büyük önem vermektedir. Yerli kaynak kullanımında önem taşıyan iki enerji kaynağı, kömür yakıtlı termik santraller ve hidrolik santrallerdir. Kömür yakıtlı santrallerin farklı nedenlerden dolayı geçtiğimiz yıllarda kapasite kullanımları oldukça düşük gerçekleşmiştir. Şirketimiz geçtiğimiz 2-3 yıl süresince yerli kaynak kullanımına büyük önem vermiş ve kömür santrallerimizin kapasite kullanım oranlarını arttırmaya yönelik iyileştirme çalışmaları gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar sonucunda kömür yakıtlı santrallerde 2003 yılında yüzde 39.5 olan kapasite kullanım oranı, 2006 yılında yüzde 51.5 oranlarına çıkartılmıştır. Bu yaklaşık yüzde 30'luk bir ar-

tış anlamına gelmektedir. Termik santrallerin üretimleri de yine aynı dönem boyunca 33.2 milyar kilovatsaat düzeylerinden yüzde 37'lik bir artışla 45.5 milyar kilovatsaat düzeylerine yükseltilmiştir. 2006 yılındaki üretimimiz 2005 yılına göre yüzde 18 civarında artmıştır.

Hidrolik santrallerin üretimleri, mevsimsel değişimler, yağış miktarı gibi kontrol dışı doğal faktörden etkilenmektedir. Fakat yine de yerli kaynaklarımız arasında bulunan hidrolik santrallara önem verilerek, 2003 yılında 30 milyar kilovatsaat olan yıllık üretim, 2006 yılında 38.5 milyar kilovatsaat düzeylerinde gerçekleşmesi sağlanmıştır. 2006 yılındaki üretimimiz 2005 yılına göre yüzde 10 civarında artmıştır.

Hem kömür yakıtlı santrallerle hem de hidrolik potansiyele verilen önem neticesinde yerli kaynak kullanım oranları 2002 yılında yüzde 60'lı seviyelerde iken, bu oran 2006 yılında yüzde 80'li seviyelere yükseltilmiştir (2003 yılı yerli kaynak kullanım oranı yüzde 67, 2006 yılı yerli kaynak kullanım oranı yüzde 81.5).

Yatırımlarımız

2006 yılında iki önemli yatırım projesi tamamlanarak işletmeye alınmıştır. Bunlardan ilki her biri 360 megavat kapasiteli 4 üniteden oluşan Afşin-Elbistan B Termik Santral projesidir. Bu proje yaklaşık 2 milyar dolara mal olmuştur. Santralin yıllık üretim kapasitesi 9.3 milyar kilovatsaat olacaktır. Bu santralda toplam 1075 kişi istihdam edilmeye başlanmıştır. Bu 4 ünitenin de geçici kabulü yapılmış ve ticari işletmeye alınmıştır. İşletmeye alınan diğer önemli santral da her biri 160 megavat kapasiteli 18 Mart Çan Termik Santralı'dır. Toplam 510 milyon dolara mal olan bu santral, yılda 2 milyar kilovatsaat elektrik üretecektir. Bu tesisde 413 kişi istihdam edilmeye başlanmıştır. Bu tesis, çevreye duyarlı olan akışkan-yataklı ileri bir teknolojiye sahip bulunmaktadır. 18 Mart Çan Termik Santralı'nın 2006 yılında geçici kabulü yapılmış ve ticari işletmeye alınmıştır.

EÜAŞ, 2006 yılı boyunca da çevre yatırımlarına büyük önem vermeye devam etmiştir. Baca gazı arıtma tesislerine 518 milyon dolar, kül tutuculara 39 milyon dolar, kül depolama alanlarına 24 milyon dolar olmak üzere son 3-4 yıl içinde toplam 581 milyon dolarlık çevre yatırımı gerçekleştirilmiştir. EÜAŞ, önümüzdeki yıllarda yaklaşık 1 milyar dolarlık çevre yatırımı da gerçekleştirmeyi planlamaktadır.

Şirketimizin önem verdiği dev projelerden bir tanesi de Afşin-Elbistan Havzası projeleridir. Bu havzada 5 adet kömür sahası belirlenmiştir. Bu sahalar, Kışlaköy, Çöllolar, C, D ve

E sahaları adları verilmiştir. Kömür havzasında; Kışlaköy sahasında 346 milyon ton, Çöllolar sahasında 544 milyon ton, C sahasında 680 milyon ton, D sahasında 680 milyon ton ve diğer sahalarda 526 milyon ton olmak üzere toplam 2 milyar 776 milyon ton linyit rezervi bulunmaktadır. Bu Türkiye'deki toplam linyit rezervinin yüzde 40'ı anlamına gelmektedir.

Kışlaköy kömür sahasından hali hazırda Afşin-Elbistan A Termik Santralı ve Afşin-Elbistan B Termik Santralı beslenmektedir. Afşin-Elbistan A Termik santralı 1355 megavat elektrik kurulu gücüne sahip bulunmaktadır. Yıllık üretim kapasitesi 7.5 milyar kilovatsaat dolaylarındadır. Afşin-Elbistan A Termik Santralı'nın rehabilitasyon ihtiyacını karşılamak amacıyla 2006 yılı içerisinde ihaleye çıkılmış olup, ihale süreci devam etmektedir. İhale sürecinin 2007 yılının ilk yarısında sonuçlandırılacağı beklenmektedir. Rehabilitasyonun 2008 sonunda bitirilmesi planlanmakta olup rehabilitasyon sonucunda, yılda 4.5 Milyar kilovatsaat üretim artışı sağlanması hedeflenmektedir.

EÜAŞ, 23 bin 714 megavat kurulu gücü ile Türkiye'nin kurulu gücünün yüzde 58.7'sine sahip bulunmaktadır. Yaklaşık 173 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşmesi beklenen Türkiye elektrik enerjisi üretiminin yüzde 48'ini karşılamaktadır. Hidrolik santrallerde 2003 yılında 30 milyar kilovatsaat olan yıllık üretim, 2006 yılında 38.5 milyar kilovatsaat düzeyine çıkmıştır.

Çöllolar Kömür Sahası İşletme Projesi İhalesine, Afşin-Elbistan B Termik Santralı'nın ihtiyacı olan 18 milyon ton kömürü hizmet alımı yolu ile temin etmek üzere çıkılmıştır. İhale ilanı 31 Temmuz 2006'da KİK Bülteni'nde yayınlanmıştır. Teklifler 16 Ocak 2007 tarihinde alınacaktır. Proje süresi, 3 yılı yatırım ve ilk işletme dönemi, 25 yılı ise işletme dönemi olmak üzere toplam 28 yıldır. Proje tamamen özel sektör yatırımı olacaktır.

Afşin-Elbistan kömür havzasındaki "C" ve "D" kömür sahasından, termik santral kurmak ve işletmek üzere belli bir süre ile rodovans karşılığı kömür üretim hakkı verilmesi işi için ihaleye çıkılmıştır. İhale ilanları Ağustos 2006'da Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Teklifler 23 Ocak 2007 tarihinde alınacaktır. Bu projenin tamamlanması ile her birinin kurulu gücü en az 1200 megavat olan 2 termik santral ülkemize kazandırılmış olacaktır. İşin süresi 30 yıldır. Proje tamamen özel sektör yatırımı olacaktır.

Çöllolar Kömür Sahası'nın işletilmesi ile C ve D kömür sahalarının santral kurmak üzere özel sektöre açılması işleri için bölgede yaklaşık 5 milyar ABD Doları tutarında bir yatırım yapılacaktır. Çöllolar, C ve D sahalarının yapım aşamasında yaklaşık 15 bin kişi çalışacaktır. Bu üç projenin tamamlanmasını müteakip 8 bin 500 kişinin istihdam edilmesi beklenmektedir. Havzada yılda toplam 70 milyon ton kömür üretilecek, 30 milyar kilovatsaat civarında elektrik üretimi gerçekleştirilecektir.

Şirketimizin 2006 yılında önem verdiği bir diğer çalışma da termik santrallerimizin rehabilitasyonu ve sonuç olarak elde ettiğimiz kazanımlardır. Uzun yıllardır işletilen termik santrallerimizde yeterli bakım ve iyileştirmeler zamanında yapılamamıştır. Bu nedenle oluşan rehabilitasyon ihtiyacı ile ilgili çalışmalar 2004 yılı Ağustos ayında başlatılmıştır. Rehabilitasyonlar 2009 yılı sonunda

tamamlanacaktır. 2006 yıl sonu itibariyle rehabilitasyonu biten termik santral üniteleri Ambarlı, Çatalağzı 1-2, Soma 1-2, Orhaneli, Seyitömer 1-2 ve Tunçbilek 3-4 üniteleridir. Tamamlanan bu rehabilitasyonlarla 3.3 milyar kilovatsaat üretim artışı sağlanmıştır. Bu 500 megavatlık yeni bir santralin yıllık üretimine eşdeğerdir.

Hali hazırda Aliağa, Soma 3, 4, 5, 6, Seyitömer 3, 4, Yeniköy ve Kangal Termik Santrali'nde rehabilitasyonla ilgili çalışmalar devam etmektedir.

2003-2006 döneminde şirketimiz termik santrallerdeki kazan boru değişimlerine hızla devam etmiştir. Santrallerimiz yılda ortalama 350 defa kazan boru patlağı nedeniyle devre dışı olmaktadır. Bundan doğan üretim kaybı yılda ortalama 5-6 milyar kilovatsaat civarındadır. Kazanlarda kapsamlı boru değişimlerine başlanmış olup, yoğun bir şekilde devam etmektedir. Amaç, boru patlakları nedeniyle üretilemeyen enerjinin geri kazanılması ve üretim maliyetinin azaltılmasıdır. Son üç yılda değiştirilen toplam boru miktarı 417 bin 341 metreye ulaşmıştır. Bu miktar boru değişiminin maliyeti 12.5 milyon YTL iken, boruların değiştirilmesi sonucunda kazanılan üretim artışı yaklaşık 1.4 milyar kilovatsaat düzeyindedir. Ekim 2006 satış fiyatlarıyla kazanılan üretimin yaklaşık satış bedeli 93 milyon YTL civarında bulunmaktadır.

Hidrolik santrallerde da rehabilitasyon çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmalar arasında Keban hidroelektrik santralının rehabilitasyonu, diğer hidroelektrik santrallerinin rehabilitasyonu, Fırat Havzası'nın tek merkezden kontrolü ve yan hizmetlerin geliştirilmesi projesi çalışmalarına devam edilmektedir. Rehabilitasyonlarla ilgili ihale hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

Piyasa Faaliyetlerimiz

- 30 Mart 2003 tarihinde Elektrik Piyasasında Mali Uzlaştırma Yapıl-

masına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in (Mali Uzlaştırma Tebliği) yayımlanması ile birlikte Türkiye Elektrik Piyasası, tek alıcı ve tek satıcılı yapıdan dengesizliklerin uzlaştırılmasının yapıldığı kısmi açık piyasa yapısına geçmiştir.

- Nisan 2003'te tüm santrallerimiz için 10 yıllık lisans alınmıştır.

• Elektrik enerjisi sektörünün liberalizasyonu ile yeniden yapılandırılmasına ilişkin uygulama sürecini ortaya koyan ve yol haritasını çizen "Elektrik Enerjisi Sektörü Reformu ve Özelleştirme Strateji Belgesi" 17 Mart 2004'de yayımlanmış ve belgede yer alan uygulamalar başlatılmıştır.

• 3 Kasım 2004 tarihinde yürürlüğe giren Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği gereği EÜAŞ, 18 Kasım 2004'te Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi'ne (PMUM) kaydını yaptırmıştır. EÜAŞ, PMUM'a kaydını yaptıran ilk kuruluş olmuştur. 8 Kasım 2004 tarihinde Dengeleme Uzlaştırma Yönetmeliği (DUY) sanal uygulaması başlamıştır.

• Strateji Belgesi kapsamında, EÜAŞ'ın; hidroelektrik üretim tesislerini barındıran bir EÜAŞ ve rekabetçi piyasa yapısına olanak tanıyacak sayıda üretim portföy şirketleri olarak yeniden yapılandırılması öngörülmüştür. Bu çerçevede; toplam kurulu gücü 7 bin 520 megavat olan 20 hidroelektrik santralının EÜAŞ'ta kalması, toplam kurulu gücü 15 bin 446 megavat olan 18 termik ve 27 hidroelektrik santralının EÜAŞ'a kalması, toplam kurulu gücü 45 megavat olan 6 portföy grubu altında yapılandırılması kararlaştırılmıştır.

• Geçiş dönemi sözleşmeleri EÜAŞ Portföy Üretim Grupları ile TEDAŞ Bölgesel Elektrik Dağıtım Şirketleri ve EÜAŞ ile TETAŞ arasında 21 Haziran 2006 tarihinde imzalanmış ve yürürlüğe girmiştir. Sözleşmeler yürürlük tarihinden itibaren 5 yıl geçerlidir.

• 1 Ağustos 2006 tarihinde Dengeleme Uzlaştırma Yönetmeliği'nin nakdi uygulaması başlamış olup,

geçen 4 aylık sürede başarıyla sürdürülmektedir. Nakdi Uygulama başladıktan sonra, üreticiler geçiş dönemi sözleşmeleri gereği günlük üretim programı hazırlayarak üretmek için taahhüt ettikleri enerji miktarlarını sistem işletmecisi Milli Yük Tevzi Merkezi'ne vermektedir. Şirketimiz emre amade olan fazla kapasitesini değerlendirmek ve arz güvenliğine katkıda bulunmak için Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi'ne (PMUM) Yük Alma ve Yük Atma teklifleri vermektedir.

Sektörün En Önemli Sorunu

Elektrik sektöründeki en önemli sorun; son yıllarda elektrik tüketiminin hızla artmasına bağlı olarak yatırım ihtiyacının da hızla artmasıdır.

2007 Yılı Hedefleri

- Kuruluşumuz ve Bağlı Ortaklıklarına ait elektrik üretim santrallerinden 2007 yılında toplam 88 bin 464 gigavatsaat enerji üretilmesi planlanmıştır.

- 2007 yılında yapılması planlanan önemli yatırımların bazıları aşağıda verilmektedir:

1. Afşin-Elbistan A Termik Santral Rehabilitasyonu.
2. Yatağan ve Yeniköy T/S BGD Tesislerinin Tamamlanması.
3. Termik ve Hidroelektrik Santrallerin Büyük Bakım, Onarım ve Rehabilitasyonları.

- Kangal T/S Yanma Optimizasyonu.

- Aliağa T/S Yakıt Dönüşümü Projesi.

- Keban HES Rehabilitasyonu.

4. Çatalağzı, Seyitömer T/S Kül Barajı Tamamlanması.

5. Soma Kül Barajı Kapasite Artırma Projesi.

6. Çöllolar Kömür Sahası İşletme Projesi.

7. Afşin-Elbistan Linyit Havzasında "C" ve "D" Projeleri İhalesi. ■